Pierwsza Ławka · zestaw działowy · liceum i technikum

Dział 7

Partie, media i sfera publiczna

Partie polityczne i kluby w parlamencie (dane z datą), metoda porównywania programów, polityki publiczne budzące spór (argument i kontrargument), przejrzystość i dostęp do informacji publicznej, patologie (nepotyzm, klientelizm, korupcja), społeczeństwo obywatelskie, media i dezinformacja, weryfikacja źródeł, relacje państwo – kościoły (art. 25 Konstytucji). Fakultatywnie: kampania, programy i sondaże (EO.V.F1), krajobraz medialny (EO.V.F5), e-administracja (EO.V.F6). Powiązane działania obywatelskie: EO.D.12, EO.D.4, EO.D.2. Osiem kart: najważniejsze wiadomości z wzorcowymi odpowiedziami, ćwiczenia, utrwalenie, praca z materiałem źródłowym, kartkówka (A i B) i sprawdzian (A i B) – z kluczem i zasadami oceniania.

Edukacja obywatelska | klasa 3 LO i technikum | Dział 7 | zakres podstawowy (ZP)

	Karta	Rodzaj	Poziom	Zadania
1	**Partie, media i sfera publiczna – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, wzorcowe odpowiedzi, rozgrzewka	Najważniejsze wiadomości	ZP	4 zad. · 13 pkt
2	**Partie, media i sfera publiczna – ćwiczenia** Ćwiczę pojęcia i mechanizmy	Ćwiczenia	ZP	8 zad. · 29 pkt
3	**Partie, media i sfera publiczna – utrwalenie** Porównuję, wyjaśniam, uzasadniam	Ćwiczenia	ZP	8 zad. · 25 pkt
4	**Partie, media i sfera publiczna – praca z materiałem źródłowym** Przepisy, dane, teksty i kazusy – polecenia z punktacją		ZP	7 zad. · 16 pkt
5	**Kartkówka: Informacja publiczna i media – grupa A** 15 minut · 10 pkt	Kartkówka	ZP	4 zad. · 10 pkt
6	**Kartkówka: Informacja publiczna i media – grupa B** 15 minut · 10 pkt	Kartkówka	ZP	4 zad. · 10 pkt
7	**Sprawdzian: Partie, media i sfera publiczna – grupa A** 45 minut · 22 pkt	Sprawdzian	ZP	7 zad. · 22 pkt
8	**Sprawdzian: Partie, media i sfera publiczna – grupa B** 45 minut · 22 pkt	Sprawdzian	ZP	7 zad. · 22 pkt

Jak korzystać z zestawu

- Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości z działu i pokazuje wzorcowe odpowiedzi z wyjaśnieniem – od niej warto zacząć.
- Karta 2 to ćwiczenia (pojęcia, klasyfikacje, przyporządkowania), karta 3 – utrwalenie (porównania, przyczyny i skutki, uzasadnienia).
- Karta 4 to praca z materiałem źródłowym – przepisy, dane, teksty, schematy – (polecenia z punktacją i zasadami oceniania w kluczu).
- Karty 5–6 to kartkówka (15 minut), a karty 7–8 – sprawdzian (45 minut), każde w grupach A i B: te same typy zadań i ta sama punktacja, inne treści.
- Klucz na końcu zestawu zawiera odpowiedzi i zasady oceniania zadań otwartych w stylu CKE (przykładowe rozwiązania, co daje punkt, czego się nie uznaje).
- Osobny plik „Powtórka" zbiera pojęcia, przepisy i fakty w tabelach, typowe błędy i test „Sprawdź się".

Oznaczenia

ZP	zakres podstawowy
ZR	zakres rozszerzony (treści tylko dla ZR)
(0–2 pkt)	liczba punktów możliwych do zdobycia za zadanie
Zadanie 4.1.	wiązka zadań do wspólnego materiału źródłowego
Jak to sprawdza CKE	typ zadania i typowy błąd ze sprawozdań CKE
Na maturze	wymagania z podstawy programowej, których dotyczy temat

Wymagania z podstawy programowej (Dz.U. 2024 poz. 1019)

- **EO.V.7** rozróżnia partie polityczne znajdujące się w parlamencie Rzeczypospolitej Polskiej, a na przykładzie wybranych zagadnień wskazuje główne różnice programowe pomiędzy nimi i formułuje o nich własną opinię
- **EO.V.8** omawia wybrane zagadnienie bieżące z zakresu polityk publicznych, które dzieli opinię publiczną, analizuje informacje i opinie na temat tego zagadnienia oraz formułuje własną opinię i uczestniczy w debacie na jego temat
- **EO.V.9** wyjaśnia znaczenie przejrzystości życia publicznego i działanie mechanizmów kontroli obywatelskiej mającej przeciwdziałać zjawiskom patologii lokalnych władz publicznych (np. nepotyzm, korupcja, klientelizm); w miarę możliwości stosuje wybrane narzędzia kontroli obywatelskiej (np. dostęp do informacji publicznej)
- **EO.V.10** wyjaśnia znaczenie społeczeństwa obywatelskiego dla sprawnego funkcjonowania państwa demokratycznego, analizuje funkcjonowanie wybranych instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zna sposoby ich wspierania
- **EO.V.11** wyjaśnia wpływ mediów tradycyjnych i społecznościowych na przekonania i postawy opinii publicznej oraz funkcjonowanie społeczeństwa, państwa i demokracji; wyjaśnia zagrożenia związane z upowszechnianiem niesprawdzonych informacji
- **EO.V.12** wyszukuje wiarygodne i rzetelne źródła informacji na wybrane tematy społeczno-polityczne; identyfikuje przykłady manipulacji i dezinformacji oraz fałszywe informacje, a także potrafi je weryfikować
- **EO.V.13** wyjaśnia wpływ Kościoła katolickiego na proces demokratyzacji życia publicznego w Polsce do 1989 r., na wybranych przykładach analizuje charakter bieżących relacji państwo – kościoły i inne związki wyznaniowe, a także formułuje opinię w tej sprawie i poddaje ją dyskusji

Materiał oryginalny – żadne zadanie ani tekst nie jest kopią materiałów CKE, podręcznika ani zbioru zadań. Podstawa programowa LO i technikum – edukacja obywatelska, zakres podstawowy (Dz.U. 2025 poz. 382). Wymagania: EO.V.7–EO.V.13. Stan prawny i faktyczny na dzień 6 listopada 2026 r. Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Partie, media i sfera publiczna – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, wzorcowe odpowiedzi, rozgrzewka

ZP KARTA 1/8

Imię i nazwisko: Klasa: Data: Wynik: ..... / 13 pkt

Najważniejsze wiadomości · 13 pkt

Przypomnij sobie

- **Partie polityczne.** Rzeczpospolita zapewnia wolność tworzenia i działania partii; partie zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa, a ich finansowanie jest jawne (art. 11 Konstytucji). Partia jest dobrowolną organizacją, występującą pod określoną nazwą, która stawia sobie za cel udział w życiu publicznym; korzysta z praw wynikających z ustaw po uzyskaniu wpisu do ewidencji partii politycznych (art. 1 ustawy o partiach). Członkami mogą być obywatele polscy, którzy ukończyli 18 lat (art. 2 ust. 1), a organy władzy publicznej mają obowiązek równego traktowania partii (art. 4). Zakazane jest istnienie partii odwołujących się do totalitarnych metod i praktyk nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także takich, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, przemoc w celu zdobycia władzy albo utajnienie struktur lub członkostwa (art. 13). **Partia, klub, koło – to nie to samo.** *Klub poselski* tworzy w Sejmie co najmniej 15 posłów, *koło* – co najmniej 3 (art. 8 Regulaminu Sejmu); poseł może należeć tylko do jednego klubu lub koła. Posłowie spoza klubów i kół to *niezrzeszeni*. Posłowie mogą też tworzyć zespoły: *poselski* (co najmniej 5 posłów) i *parlamentarny* (co najmniej 5 posłów i co najmniej 1 senator) – art. 8a Regulaminu. **Skład klubów zmienia się** w trakcie kadencji (posłowie przechodzą między klubami i kołami), dlatego liczby zawsze podajemy z datą i źródłem; aktualny stan sprawdzisz na stronie sejm.gov.pl (informacje o klubach i kołach poselskich) lub w API Sejmu (api.sejm.gov.pl). Karta 4 zawiera tabelę ze stanem na 6 listopada 2026 r.
- **Jak porównywać partie w parlamencie (EO.V.7, EO.D.12, EO.V.F1).** Zasada: porównujemy *programy* (oficjalne dokumenty z datą), a nie opinie o partiach z mediów. Kroki: 1) wybierz jedno zagadnienie (np. transport, ochrona zdrowia, edukacja); 2) pobierz program ze strony partii lub komitetu wyborczego i zapisz datę dokumentu; 3) znajdź w każdym programie zapisy o tym zagadnieniu i przepisz je (cytat do 60 wyrazów z numerem strony) – zawsze parami, po jednym dokumencie na stronę; 4) zapisz *cele*, *środki* i *koszty/źródła finansowania*; 5) wskaż podobieństwo i różnicę; 6) oddziel **fakt** (co zapisano w programie) od **opinii** (co o tym sądzisz); 7) swoją opinię zapisz jako tezę z argumentem i kontrargumentem. W zestawie nie oceniamy partii ani polityków – oceniasz rozumowanie. **Kampania i sondaże (F1):** komunikat wyborczy często jest *perswazyjny* (powtarzanie haseł, emocje, uproszczenia, „my" i „oni"); pytaj: kto mówi, do kogo, czego chce i jakich faktów brakuje. Sondaż pokazuje poglądy próby w czasie badania, a nie przyszłe wyniki; sprawdź termin, wielkość i sposób doboru próby, margines błędu i zleceniodawcę; różnica mniejsza niż błąd badania nie dowodzi przewagi.
- **Polityki publiczne i spory o nie (EO.V.8).** *Polityka publiczna* to zorganizowane działania państwa lub samorządu w danej dziedzinie (np. edukacja, transport, zdrowie, mieszkalnictwo). O wielu rozwiązaniach opinia publiczna jest podzielona. Schemat analizy: 1) problem (dane, np. z GUS, NIK, raportów, z datą); 2) możliwe rozwiązania; 3) kogo dotyczą i kto płaci; 4) **argument** za i **kontrargument** przeciw każdemu rozwiązaniu; 5) wniosek z uzasadnieniem. W debacie (np. na lekcji – EO.D.16) trzymaj się reguł: z góry ustalony czas wypowiedzi, odpowiadanie na argument (nie na osobę), powołanie się na źródło, prawo do głosu dla obu stron. Własna opinia ma wynikać z przesłanek – nie jest oceniana pod względem poglądu, tylko spójności i uzasadnienia.

- **Przejrzystość życia publicznego i kontrola obywatelska (EO.V.9).** Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej i osób pełniących funkcje publiczne; obejmuje ono dostęp do dokumentów i wstęp na posiedzenia kolegialnych organów pochodzących z powszechnych wyborów (art. 61 ust. 1–2 Konstytucji). **Ustawa o dostępie do informacji publicznej:** każda informacja o sprawach publicznych jest informacją publiczną (art. 1 ust. 1); prawo do niej przysługuje każdemu i nie wolno żądać wykazania interesu prawnego lub faktycznego (art. 2); informacja, której nie opublikowano w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP), portalu danych ani w Centralnym Rejestrze Umów Jednostek Sektora Finansów Publicznych, jest udostępniana na wniosek (art. 10 ust. 1 – w brzmieniu od 1 lipca 2026 r.); obowiązane do udostępniania są władze publiczne oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne (art. 4 ust. 1); udostępnienie następuje bez zbędnej zwłoki, nie później niż w 14 dni, a gdy to niemożliwe – w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące, o czym urząd powiadamia w terminie 14 dni (art. 13); odmowę wydaje organ władzy publicznej w drodze decyzji (art. 16), od której przysługuje odwołanie. Posiedzenia rad i innych kolegialnych organów z wyborów powszechnych są jawne i dostępne (art. 18 ust. 1). **Patologie:** *nepotyzm* – faworyzowanie krewnych i znajomych przy obsadzie stanowisk; *klientelizm* – wymiana przysług za poparcie polityczne; *korupcja* – przyjmowanie lub udzielanie korzyści w związku z funkcją publiczną (art. 228 § 1 i art. 229 § 1 Kodeksu karnego). **Kto kontroluje:** obywatele (wniosek o informację, obecność na sesji rady, głos w mediach), Najwyższa Izba Kontroli (naczelny organ kontroli państwowej – art. 202 Konstytucji), sądy, niezależne media; osoby zgłaszające nieprawidłowości chroni ustawa o ochronie sygnalistów (Dz.U. 2024 poz. 928).
- **Społeczeństwo obywatelskie (EO.V.10).** To sfera dobrowolnych zrzeszeń i działań obywateli poza rodziną, rynkiem i władzą państwową: stowarzyszeń, fundacji, związków zawodowych, ruchów obywatelskich, wolontariatu. Konstytucja zapewnia wolność tworzenia i działania takich organizacji (art. 12, art. 58). Jego znaczenie dla demokracji: kontrola władzy (mieszkańcy pilnują decyzji gminy), reprezentowanie interesów (grup, które nie mają „swojej" partii), edukacja i usługi (pomoc, kultura, sport), uczenie współpracy.

Forma	Najważniejsze	Podstawa
stowarzyszenie	prawo tworzenia mają obywatele polscy z pełną zdolnością do czynności prawnych; osoby w wieku 16–18 lat mogą należeć do stowarzyszeń, ale większość zarządu muszą stanowić osoby o pełnej zdolności	art. 3 ust. 1–2 Prawa o stowarzyszeniach
fundacja	ustanawiana do realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych (np. oświata, kultura, ochrona zdrowia)	art. 1 ustawy o fundacjach
organizacje pozarządowe	m.in. fundacje i stowarzyszenia nienastawione na zysk, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych; prowadzą działalność pożytku publicznego	art. 3 ust. 1–2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

  Państwo i samorząd wspierają je m.in. powierzaniem zadań publicznych w konkursach, a mieszkańcy – wolontariatem, wpłatami i członkostwem.
- **Media i opinia publiczna (EO.V.11, EO.V.12).** Media informują, tłumaczą, kontrolują władzę i kształtują agendę debaty – wpływają na to, o czym się mówi i jak. Konstytucja zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu (art. 14), zakazuje cenzury prewencyjnej (art. 54 ust. 2), a Prawo prasowe zobowiązuje prasę do prawdziwego przedstawiania omawianych zjawisk (art. 6 ust. 1). **Media tradycyjne** (prasa, radio, telewizja) mają redakcję odpowiedzialną za treść; **media społecznościowe** pozwalają każdemu publikować, a algorytmy dobierają treści według zainteresowań – łatwo wtedy o „bańkę informacyjną", w której widzimy głównie to, co potwierdza nasze poglądy. **Zagrożenia:** *błędna informacja* – nieprawdziwa, rozpowszechniana bez zamiaru wprowadzenia w błąd; *dezinformacja* – wymyślona albo fałszywa informacja rozpowszechniana celowo, aby wprowadzić w

błąd; *manipulacja* – zniekształcanie prawdziwych informacji (np. wyrwanie cytatu z kontekstu), które zmienia ich sens (nie jest to wymyślanie faktów); *clickbait* – nagłówek wabiący kliknięciem, którego treść nie potwierdza. Definicje przyjęte w zestawie. **Jak weryfikować:** 1) kto jest autorem i wydawcą? 2) jaka data? 3) skąd autor wie (źródło, dokument, dane)? 4) czy to potwierdzają co najmniej dwa niezależne źródła? 5) czy zdjęcie lub film nie pochodzą z innego miejsca i czasu (wyszukiwanie obrazem)? 6) czy tekst odróżnia fakty od opinii? 7) czego ode mnie chce autor (emocji, kliknięcia, udostępnienia)? **Krajobraz medialny (F5):** media publiczne i prywatne, ogólnopolskie i lokalne, informacyjne i opiniotwórcze; „profil" redakcji oceniaj po jawnych cechach – właściciel, deklarowana linia, rubryki opinii i informacji, sposób poprawiania błędów.

- **Kościół i państwo (EO.V.13).** *Do 1989 r.* (dwa przykłady): pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski trwała od 2 do 10 czerwca 1979 r.; według artykułu J. Hlebowicza (IPN Gdańsk) słowa papieża zostały odebrane przez społeczeństwo jako wezwanie do przemian ustrojowych i odbudowy wolności kraju, co przyczyniło się do powstania „Solidarności" w następnym roku; w artykule przywołano też ocenę prof. M. Zaremby o wpływie wizyty na delegitymizację władz PRL (dzieje.pl, 2.06.2024). Po wprowadzeniu stanu wojennego Kościół prowadził pomoc dla internowanych i ich rodzin – 17 grudnia 1981 r. powstał Prymasowski Komitet Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom (BIP RPO). *Dziś* (zasady Konstytucji, art. 25): kościoły i inne związki wyznaniowe są równouprawnione (ust. 1); władze publiczne zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym (ust. 2); stosunki państwa z kościołami kształtuje się na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego (ust. 3); stosunki z Kościołem Katolickim określają umowa międzynarodowa ze Stolicą Apostolską (konkordat z 1993 r.) i ustawy, z innymi – ustawy (ust. 4–5). Nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych ani obowiązany do ujawnienia swojego światopoglądu (art. 53 ust. 6–7). Sprawy sporne (np. symbole religijne w urzędach, religia w szkole, finansowanie) opisuj parami argument – kontrargument, wskazując przepis i nie oceniając osób ani wyznań.
- **E-administracja (EO.V.F6).** Wiele spraw można załatwić zdalnie, jeśli masz sposób potwierdzenia tożsamości, np. *profil zaufany* – elektroniczny środek identyfikacji pozwalający podpisywać dokumenty i logować się do usług publicznych (gov.pl, sprawdzone 6.11.2026), albo aplikację mObywatel. Przykładowe sprawy: wysłanie elektronicznie wniosku o informację publiczną (urząd udostępnia informację w sposób i w formie zgodnych z wnioskiem, jeśli to możliwe – art. 14 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej), złożenie pisma do urzędu, sprawdzenie wyników badań w koncie pacjenta. Planując sprawę online: ustal urząd i rodzaj sprawy, sposób logowania, wymagane załączniki i termin załatwienia; zachowaj potwierdzenie złożenia.

Działanie obywatelskie (EO.D.12, EO.D.4, EO.D.2). Analiza programu (EO.D.12): wybierz dwie partie z parlamentu, pobierz ich oficjalne programy, porównaj po jednym zapisie o tym samym zagadnieniu w tabeli „cel – środek – koszt", dopisz datę dokumentu i adres strony, oddziel fakty od swojej opinii. **Opinia w mediach szkolnych** (EO.D.4): napisz krótki komentarz o sprawie lokalnej, podaj źródła danych, argument i kontrargument, nie używaj obraźliwych określeń. **Spotkanie z władzą** (EO.D.2): przygotuj pytania do radnego lub urzędnika o to, jakie informacje publiczne udostępnia i gdzie je znaleźć (BIP).

Przykłady z rozwiązaniem

Przykład 1. **Porównaj dwa fikcyjne programy w sprawie transportu miejskiego. Partia Zielone Wzgórza: „Zwiększymy liczbę kursów autobusów i obniżymy cenę biletu miesięcznego, finansując to z dodatkowej opłaty od turystów". Partia Kamienna Droga: „Ograniczymy ruch samochodów w centrum, a zaoszczędzone środki przeznaczymy na parkingi przy obrzeżach miasta i na remonty dróg". Wskaż jedno podobieństwo i jedną różnicę.**

Wzorcowa odpowiedź: Podobieństwo: obie partie zakładają zmiany ułatwiające poruszanie się po mieście i wskazują źródło środków. Różnica: pierwsza stawia na komunikację zbiorową i niższe ceny biletów, a druga – na ograniczenie ruchu w centrum i parkingi.

Jak myśleć: porównuj cel, środek i źródło finansowania; opisuj, co jest w programie, nie dopisuj zamiarów. **Za co punkt:** poprawne podobieństwo i poprawna różnica oparte na zapisach. Partie i programy są fikcyjne – prawdziwe programy pobierasz ze stron partii.

Przykład 2. **Uczennica chce dowiedzieć się, ile gmina wydała w ubiegłym roku na organizację dożynek, i nie znalazła tej informacji w BIP. Jak może ją uzyskać? Podaj jedną zasadę dotyczącą wniosku i jeden termin.**

Wzorcowa odpowiedź: Może złożyć wniosek o udostępnienie informacji publicznej; informacja, która nie została udostępniona w BIP, portalu danych ani Centralnym Rejestrze Umów, jest udostępniana na wniosek (art. 10 ust. 1). Nie musi wykazywać interesu prawnego ani faktycznego (art. 2 ust. 2). Urząd udostępnia informację bez zbędnej zwłoki, nie później niż w 14 dni (art. 13 ust. 1).

Jak myśleć: 1) czy to informacja o sprawach publicznych? 2) czy jest w BIP? 3) wniosek – bez uzasadnienia interesu; 4) termin i odwołanie od odmowy. **Za co punkt:** wskazanie wniosku, zasady (brak interesu) i terminu z artykułem.

Przykład 3. **Na portalu społecznościowym pojawił się wpis: „Rada Miasta Wierzbowice Górne (miasto fikcyjne) uchwaliła zakaz wychodzenia z domu po 20.00!!! Udostępnij, zanim to skasują!". Wskaż dwie cechy wpisu wzbudzające nieufność i dwa kroki weryfikacji.**

Wzorcowa odpowiedź: Cechy: brak źródła (numeru uchwały, linku do BIP) i emocjonalny nacisk (wykrzykniki, polecenie szybkiego udostępniania). Kroki: sprawdzić uchwały rady w BIP miasta oraz poszukać potwierdzenia w innych niezależnych źródłach (strona urzędu, lokalne media).

Jak myśleć: kto, skąd wie, kiedy, czego ode mnie chce autor. **Za co punkt:** dwie cechy + dwa kroki powiązane z cechami.

Przykład 4. **Sformułuj argument i kontrargument do tezy: „W budynkach urzędów publicznych nie powinno się umieszczać symboli religijnych".**

Wzorcowa odpowiedź: *Argument:* władze publiczne zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych i światopoglądowych (art. 25 ust. 2 Konstytucji), a symbol może sprawiać wrażenie przywileju jednego światopoglądu. *Kontrargument:* władze mają zapewniać swobodę wyrażania przekonań w życiu publicznym (art. 25 ust. 2), więc symbol może być wyrazem wolności osób, które chcą go mieć w miejscu pracy lub załatwiania spraw.

Jak myśleć: ten sam przepis wspiera obie strony; wskaż, którą jego część każda strona podkreśla, nie rozstrzygaj sporu, nie oceniaj wyznań.

Zadania

Zadanie 1. (0–4 pkt) ..... / 4

Uzupełnij zdania o partiach i prawie do informacji. Wybierz właściwe wyrażenia z ramki – jedno jest zbędne.

15 3 każdemu 18 16

1. Klub poselski tworzy co najmniej _____ posłów.
2. Koło poselskie tworzy co najmniej _____ posłów.
3. Prawo do informacji publicznej przysługuje _____, bez wykazywania interesu prawnego.
4. Członkami partii politycznych mogą być obywatele, którzy ukończyli _____ lat.

Zadanie 2. (0–1 pkt) ..... / 1

Informacją publiczną w rozumieniu ustawy jest

A. informacja przekazana przez partię swoim członkom
B. wyłącznie informacja opublikowana w gazecie
C. każda informacja o sprawach publicznych
D. informacja o życiu prywatnym urzędnika

Zadanie 3. (0–4 pkt) ..... / 4

Oceń prawdziwość zdań. Wybierz P albo F.

1. Kościoły i inne związki wyznaniowe są w Polsce równouprawnione.	P	F
2. Władze publiczne mają obowiązek popierać jedną religię.	P	F
3. Cenzura prewencyjna środków społecznego przekazu jest zakazana.	P	F
4. Dezinformacja to nieprawdziwa informacja rozpowszechniana przypadkowo, bez zamiaru wprowadzenia w błąd.	P	F

Zadanie 4. (0–4 pkt) ..... / 4

Połącz opisy z narzędziami kontroli obywatelskiej.

1. publiczna strona urzędu z dokumentami dostępnymi bez składania wniosku	a) niezależne media
2. naczelny organ kontroli państwowej, który podlega Sejmowi	b) wniosek o udostępnienie informacji publicznej
3. pismo, którym każdy może zażądać od urzędu informacji o sprawach publicznych	c) Najwyższa Izba Kontroli
4. publikowanie ustaleń o działaniach władz przez dziennikarzy	d) Biuletyn Informacji Publicznej

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

Partie, media i sfera publiczna – ćwiczenia

Ćwiczę pojęcia i mechanizmy

ZP

KARTA 2/8

Imię i nazwisko: ..... Klasa: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 29 pkt

Ćwiczenia · 29 pkt

Zadanie 1. (0–7 pkt)

Przeanalizuj zestawienie i wykonaj zadania.

Zapisy z programów dwóch partii (partie i programy fikcyjne)

Zagadnienie	Partia Zielone Wzgórza	Partia Kamienna Droga
Szkoły	„Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne finansowane przez gminę”	„Większa swoboda dyrektorów w wydawaniu środków”
Mieszkania	„Gmina buduje mieszkania na wynajem dla młodych rodzin”	„Gmina sprzedaje działki pod budowę przez prywatnych inwestorów”
Finansowanie	„Z opłaty od turystów”	„Z oszczędności w administracji”

Opracowanie własne – partie, cytaty i programy są fikcyjne.

Zadanie 1.1. (0–3 pkt) ..... / 3

Przyporządkuj cytaty do rodzaju elementu programu, który przedstawiają.

1. „Gmina buduje mieszkania na wynajem dla młodych rodzin”
2. „Z opłaty od turystów”
3. „Większa swoboda dyrektorów w wydawaniu środków”

a) środek realizacji polityki

b) źródło finansowania

c) kryterium oceny wyników

d) termin wdrożenia

1 ____ 2 ____ 3 ____

Zadanie 1.2. (0–2 pkt) ..... / 2

Sformułuj jedno podobieństwo i jedną różnicę między zapisami obu partii w sprawie szkół lub mieszkań.

Miejsce na odpowiedź

Zadanie 1.3. (0–2 pkt) ..... / 2

Wskaż dwie informacje, których brakuje w zapisach, aby uczeń mógł ocenić, czy program jest wykonalny.

Miejsce na odpowiedź

PIERWSZA ŁAWKA

Zadanie 2. (0–4 pkt)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Płatna strefa parkowania w Wierzbowicach Górnych (miasto fikcyjne)

Rada miasta Wierzbowice Górne rozważa wprowadzenie płatnej strefy parkowania w centrum. Według analizy urzędu (dane fikcyjne) w godzinach szczytu 9 na 10 miejsc parkingowych w centrum jest zajętych, a przeciętny kierowca krąży po okolicy około 12 minut w poszukiwaniu miejsca.

Głos mieszkanki. „Płatna strefa to dobre rozwiązanie, bo wymusi rotację samochodów. Dochód z opłat powinien iść na komunikację miejską.” **Głos właściciela sklepu.** „Klienci ze względu na opłaty będą jeździli do galerii na obrzeżach. Mój obrót już teraz spada.”

Tekst przygotowany do zestawu – miasto, dane i wypowiedzi są fikcyjne.

Zadanie 2.1. (0–2 pkt) ..... / 2

Wskaż w tekście jeden fakt (informację, którą można sprawdzić) i jedną opinię.

Miejsce na odpowiedź

Zadanie 2.2. (0–2 pkt) ..... / 2

Sformułuj argument i kontrargument do tezy: *W centrum miasta należy wprowadzić płatną strefę parkowania.*

Miejsce na odpowiedź

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Przeczytaj fragment aktu prawnego i wykonaj zadania.

Prawo do informacji publicznej

Art. 1. 1. Każda informacja o sprawach publicznych stanowi informację publiczną w rozumieniu ustawy i podlega udostępnieniu na zasadach i w trybie określonych w niniejszej ustawie. […]

Art. 2. 1. Każdemu przysługuje, z zastrzeżeniem art. 5, prawo dostępu do informacji publicznej, zwane dalej „prawem do informacji publicznej”.

2. Od osoby wykonującej prawo do informacji publicznej nie wolno żądać wykazania interesu prawnego lub faktycznego.

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, Dz.U. z 2022 r. poz. 902, ze zm. (art. 10 ust. 1 w brzmieniu ustawy – Dz.U. z 2025 r. poz. 1844, w mocy od 1 lipca 2026 r.) (stan prawny na dzień 6 listopada 2026 r.).

Zadanie 3.1. (0–1 pkt) ..... / 1

Pracownik urzędu gminy odmówił uczennicy udostępnienia wykazu zawartych w 2025 r. umów na remonty szkół, ponieważ „nie wykazała, w jakim celu potrzebuje tych danych". Rozstrzygnij, czy takie żądanie jest zgodne z przytoczonymi przepisami. W uzasadnieniu uwzględnij odpowiedni artykuł i ustęp.

Rozstrzygnięcie: _____

Uzasadnienie:

Miejsce na odpowiedź

Zadanie 3.2. (0–1 pkt) ..... / 1

Zgodnie z art. 2 ust. 1 prawo dostępu do informacji publicznej przysługuje

A. wyłącznie obywatelom polskim

B. każdemu, z zastrzeżeniem art. 5

C. wyłącznie dziennikarzom

D. wyłącznie osobom, które wykażą interes prawny

Zadanie 4. (0–3 pkt) ..... / 3

Przyporządkuj opisane sytuacje do zjawisk patologii życia publicznego.

1. Wójt zatrudnia w urzędzie krewnego, choć nie spełnia on wymagań z ogłoszenia konkursowego.	a) nepotyzm
2. Urzędnik przyznaje lokale komunalne osobom, które w zamian zadeklarowały poparcie w wyborach, i nie bierze od nich żadnych pieniędzy ani prezentów.	b) korupcja
3. Radny przyjmuje obietnicę darmowego remontu domu od firmy, która ubiega się o zamówienie gminy, i głosuje za jej ofertą.	c) klientelizm

1 ____ 2 ____ 3 ____

Zadanie 5. (0–2 pkt)

Przeczytaj fragment aktu prawnego i wykonaj zadania.

Zrzeszanie się młodzieży

Art. 3. 1. Prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionym praw publicznych.

2. Małoletni w wieku od 16 do 18 lat, którzy mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych, mogą należeć do stowarzyszeń i korzystać z czynnego i biernego prawa wyborczego, z tym że w składzie zarządu stowarzyszenia większość muszą stanowić osoby o pełnej zdolności do czynności prawnych.

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach, Dz.U. z 2020 r. poz. 2261, ze zm. (stan prawny na dzień 6 listopada 2026 r.).

Zadanie 3.1. (0–1 pkt) ..... / 1

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.
Z tekstu wynika, że Prymasowski Komitet Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom powstał

A. w 1989 r. przy Okrągłym Stole

B. w 1980 r. wraz z powstaniem „Solidarności"

C. w czasie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski

D. po wprowadzeniu stanu wojennego, w reakcji na internowania

Zadanie 3.2. (0–2 pkt) ..... / 2

Podaj dwa rodzaje pomocy udzielanej przez Komitet, o których mowa w tekście.

Miejsce na odpowiedź

Zadanie 4. (0–2 pkt)

Przeczytaj fragment aktu prawnego i wykonaj zadania.

Obowiązki prasy

Art. 5. 1. Każdy, zgodnie z zasadą wolności słowa i prawem do krytyki, może udzielać informacji prasie.

Art. 6. 1. Prasa jest zobowiązana do prawdziwego przedstawiania omawianych zjawisk.

Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe, Dz.U. z 2018 r. poz. 1914 (stan prawny na dzień 6 listopada 2026 r.).

Zadanie 4.1. (0–1 pkt) ..... / 1

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.
Z przytoczonych przepisów wynika, że prasa jest zobowiązana

A. do unikania krytyki władz

B. do publikowania wyłącznie informacji pochodzących od organów władzy

C. do prawdziwego przedstawiania omawianych zjawisk

D. do uzyskania zgody ministra przed publikacją

Zadanie 4.2. (0–1 pkt) ..... / 1

Dziennik opublikował wiadomość o podwyżce podatku w gminie, nie sprawdziwszy jej w żadnym źródle; wiadomość okazała się nieprawdziwa. Rozstrzygnij, czy dziennik naruszył obowiązek wynikający z przytoczonych przepisów. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: _____

Uzasadnienie:

Miejsce na odpowiedź

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Telefony komórkowe w szkole (tekst fikcyjny)

W Liceum nr 4 w Wierzbowicach Górnych (szkoła fikcyjna) dyrekcja rozważa zasadę, że w czasie lekcji i przerw telefony komórkowe mają być przechowywane w szafkach.

Strona 1. Telefony rozpraszają uczniów podczas lekcji i zwiększają hałas na przerwach, a rozmowy twarzą w twarz zastępuje przeglądanie ekranów.

Strona 2. Telefon bywa potrzebny do pilnego kontaktu z rodzicami i jako narzędzie do nauki, a wspólne zasady korzystania uczą odpowiedzialności lepiej niż całkowity zakaz.

Tekst przygotowany do zestawu.

Zadanie 6.1. (0–1 pkt) ..... / 1

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.
Argumentem Strony 1 jest to, że telefony

A. rozpraszają uczniów podczas lekcji

B. ułatwiają naukę

C. uczą odpowiedzialności lepiej niż zakaz

D. są potrzebne do pilnego kontaktu z rodzicami

Zadanie 6.2. (0–2 pkt) ..... / 2

Sformułuj argument i kontrargument do tezy: *W szkole telefony komórkowe powinny być przechowywane w szafkach w czasie lekcji i przerw.*

Miejsce na odpowiedź

Zadanie 7. (0–3 pkt) ..... / 3

Zaplanuj analizę programu wybranej partii (EO.D.12): wskaż trzy kryteria, według których porównasz jej zapisy w jednej sprawie z zapisami innej partii.

Miejsce na odpowiedź

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Partie, media i sfera publiczna – kartkówka, sprawdzian i karty pracy z powtórką, edukacja obywatelska, klasa 3 LO i technikum

Podgląd pokazał 12 z 44 stron. Pełna wersja: 44 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Partie, media i sfera publiczna – najważniejsze wiadomości – 4 zadania, 13 pkt
- Karta 2: Partie, media i sfera publiczna – ćwiczenia – 8 zadań, 29 pkt
- Karta 3: Partie, media i sfera publiczna – utrwalenie – 8 zadań, 25 pkt
- Karta 4: Partie, media i sfera publiczna – praca z materiałem źródłowym – 7 zadań, 16 pkt
- Karta 5: Kartkówka: Informacja publiczna i media – grupa A – 4 zadania, 10 pkt
- Karta 6: Kartkówka: Informacja publiczna i media – grupa B – 4 zadania, 10 pkt
- Karta 7: Sprawdzian: Partie, media i sfera publiczna – grupa A – 7 zadań, 22 pkt
- Karta 8: Sprawdzian: Partie, media i sfera publiczna – grupa B – 7 zadań, 22 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości i pokazuje wzorcowe odpowiedzi z wyjaśnieniem, za co do

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/edukacja-obywatelska-liceum-klasa-3-dzial-07-partie-media-i-sfera-publiczn